

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
σε συνεργασία με το
ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

**ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΛΑΘΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ
CATEGORIZATION OF SPELLING ERRORS OF SECONDARY EDUCATION
STUDENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS**

του

Λέτσιου Χρυσοβαλάντη

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται
Στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
Του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο
Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών
Με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της
Ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

1^{ος} Επιβλέπων: Ασημάκης Φλιάτουρας, Επίκουρος Καθηγητής, Δ.Π.Θ.

2^{ος} Επιβλέπων: Ιωάννης Γαλαντόμος, Επίκουρος Καθηγητής, Δ.Π.Θ.

3^{ος} Επιβλέπων: Μαρία Μητσιάκη, Επίκουρη Καθηγήτρια, Δ.Π.Θ.

Κομοτηνή/Αθήνα

2021

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη χρησιμοποιώντας ποσοτικές μεθόδους αξιολόγησης αλλά και ποιοτικές διαδικασίες ανάλυσης λαθών επιχειρεί να προχωρήσει σε μία κατηγοριοποίηση των γραφηματικών ορθογραφικών λαθών στα οποία ανταποκρίνονται όλα τα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης (φωνολογικό, μορφολογικό κ.α.) στα οποία προβαίνουν μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Στην έρευνα συμμετέχουν 22 μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούν στις τάξεις της Α΄ Γυμνασίου, Β΄ Γυμνασίου, Γ΄ Γυμνασίου, Δ΄ Γυμνασίου και Α΄ Λυκείου, όλοι τους σε δομές ειδικής αγωγής, και στους οποίους μέσω προσωπικών συνεδριών με τον ερευνητή -μετά και τη συγκατάθεση των γονέων τους- χορηγούνται οι δύο γραπτές δοκιμασίες για την αξιολόγηση της ορθογραφικής τους ικανότητας. Ελέγχεται αν παράγοντες όπως το φύλο, η ηλικία και το είδος της αναπηρίας ή ειδικής εκπαιδευτικής ανάγκης που χαρακτηρίζει τους μαθητές επηρεάζουν την ορθογραφική επίδοση των συμμετεχόντων και στη συνέχεια κατηγοριοποιούνται τα γραφηματικά ορθογραφικά τους λάθη. Ειδικότερα, οι μαθητές υποβάλλονται σε δύο γραπτές δοκιμασίες: η πρώτη αφορά δοκιμασία υπαγόρευσης 12 περιόδων λόγου, κοινών για το σύνολο των μαθητών, και η δεύτερη αποτελεί ελεύθερη παραγωγή γραπτού λόγου με κοινό θέμα για όλους τους μαθητές. Τα ερευνητικά δεδομένα που συγκεντρώθηκαν και αναλύθηκαν έδειξαν πως η ηλικία των συμμετεχόντων εμφάνισε στατιστικά σημαντική συσχέτιση με την ορθογραφική επίδοση των μαθητών, μιας και όσο μεγαλύτερος ήταν σε ηλικία ένας μαθητής, τόσο μικρότερος ήταν ο αριθμός των γραφηματικών ορθογραφικών του λαθών. Αντίθετα, δεν παρατηρήθηκε στατιστικά σημαντική συσχέτιση ανάμεσα στο φύλο ή το είδος της ειδικής εκπαιδευτικής ανάγκης των μαθητών και την ορθογραφική τους επίδοση. Η ποιοτική ανάλυση των ορθογραφικών λαθών των συμμετεχόντων έδειξε πως οι μαθητές προέβησαν κυρίως σε γραφηματικά οπτικά (ιστορικής ετυμολογίας) και γραφηματικά μορφολογικά ορθογραφικά λάθη και σε λιγότερα γραφηματικά φωνολογικά λάθη, λάθη στη χρήση πεζών-κεφαλαίων γραμμάτων και λάθη στίξης.

Λέξεις-κλειδιά: ορθογραφική ικανότητα, ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Βιβλιογραφία

Αγαλιώτης, Ι. (2011). *Υποστήριξη μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή προβλήματα συμπεριφοράς*. Ανακτήθηκε Ιούλιος 5, 2021, από <http://repository.edulll.gr/edulll/bitstream/10795/1124/2/1124.pdf>.

Αλεξάκης, Δ. & Μανωλιτσάκης, Ε. (2000). Τα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μέσα στην Παλαιά και την Καινή Διαθήκη: Η συμβολή της εκκλησίας στην αντιμετώπιση των προβλημάτων τους. Στο Α. Κυπριωτάκη (Επιμ.), *Πρακτικά Συνεδρίου Ειδικής Αγωγής: Τάσεις και προοπτικές Αγωγής και Εκπαίδευσης των Ατόμων με Ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην Ενωμένη Ευρώπη σήμερα* (σσ. 810-823). Ρέθυμνο: Πανεπιστήμιο Κρήτης, Σχολή Επιστημών του Ανθρώπου, ΠΤΔΕ.

Αλτιπαρμάκη, Α. (2013). *Γνώσεις και δεξιότητες μαθητών με ήπιες εκπαιδευτικές ανάγκες στο μάθημα της Φυσικής: Επιπτώσεις για την εκπαιδευτική συμπερίληψη*. Μεταπτυχιακή Διατριβή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, Ελλάδα.

Αναγνωστοπούλου, Α. (2010). *Κατάκτηση και Διδακτική της Ορθογραφίας-Το παράδειγμα της Νέας Ελληνικής*. Διδακτορική Διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Αθήνα, Ελλάδα.

Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. (2000). Η μορφολογική ανάλυση και η διδασκαλία της νεοελληνικής ορθογραφίας. Στο Αντωνοπούλου, Ν., Τσαγγαλίδης, Α. & Μουμτζή, Μ. (Επιμ.). *Η διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης/δεύτερης γλώσσας: αρχές-προβλήματα-προοπτικές* (σελ. 43-50). Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Αρμπουνιώτη, Β., Κουτσοκλένη, Ι. & Μαρνελάκης, Μ. (2007). *Νοητική Υστέρηση*. Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο, Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

Βουλγαρόπουλος, Ν. (2007). Οι Διεθνείς Συμβάσεις, Διακηρύξεις και Κανονισμοί Προστασίας σχετικά με την Αναπηρία. *Αναπηρία*. Ανακτήθηκε Ιούνιος 25, 2021, από <http://www.disabled.gr/lib/?p=13153>.

Γκαρώνη, Π. (2009). *Ανάπτυξη ορθογραφικών δεξιοτήτων σε παιδιά με και χωρίς μαθησιακές δυσκολίες*. Μεταπτυχιακή Διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών. Πάτρα, Ελλάδα.

Γκότοβος, Α. (1992). *Ορθογραφική μάθηση στο Δημοτικό: μια εμπειρική έρευνα*. Αθήνα: Gutenberg.

Γλαβίνα, Σ. (2019). *Τι πιστεύουν οι εκπαιδευτικοί του πρωτοβάθμιου σχολείου για τις αιτίες των ορθογραφικών λαθών μαθητών τυπικής ανάπτυξης και μαθητών με ήπιες εκπαιδευτικές ανάγκες και πώς τους στηρίζουν διδακτικά;*. Μεταπτυχιακή Διατριβή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, Ελλάδα.

Department for Education & Department of Health (2015). *Special educational needs and disability code of practice: 0 to 25 years, Statutory guidance for organisations which work and support children and young people who have special educational needs or disabilities*. Ανακτήθηκε Ιούλιος 20, 2021, από https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/398815/SEND_Code_of_Practice_January_2015.pdf.

Διαμαντή, Β. (2010). Ορθογραφικές δεξιότητες και δυσκολίες παιδιών με δυσλεξία. Στο Α. Μουζάκη, & Α. Πρωτόπαπας (Επιμ.), *Ορθογραφία: μάθηση και διαταραχές* (σσ. 277–285). Αθήνα: Gutenberg.

European Agency for Development in Special Needs Education - EADSNE (2005).

Πρώιμη παιδική παρέμβαση. Ανάλυση των καταστάσεων στην Ευρώπη. Βασικές απόψεις και συστάσεις. *Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ανάπτυξη της Ειδικής Αγωγής*, 1-62. Ανακτήθηκε Ιούλιος 5, 2021 από https://www.european-agency.org/sites/default/files/early-childhood-intervention-analysis-of-situations-in-europe-key-aspects-and-recommendations_eci_el.pdf.

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (2008). Νόμος υπ' αριθμόν 3699: Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*. Ανακτήθηκε Ιούνιος 25, 2021, από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/n-3699-2008.html>.

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (1981, Μάρτιος 31). Νόμος Υπ' αριθμόν 1143: περί Ειδικής Αγωγής, Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαιδεύσεων, Απασχολήσεως και Κοινωνικής Μερίμνης των αποκλινόντων εκ του φυσιολογικού ατόμων και άλλων τινών εκπαιδευτικών διατάξεων. *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*. Ανακτήθηκε Ιούνιος 25, 2021, από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/n-1143-1981.html>.

Fletcher, J. M., Lyon, G. R., Fuchs, L. S. & Barnes, M. A. (2006). *Learning disabilities: From identification to intervention*. Guilford press.

Ζώνιου-Σιδέρη, Α., Ντεροπούλου-Ντέρου, Ε. & Βλάχου-Μπαλαφούτη, Α. (2012). *Αναπηρία και εκπαιδευτική πολιτική: κριτική προσέγγιση της ειδικής και ενταξιακής εκπαίδευσης*. Αθήνα: Πεδίο.

Θανόπουλος, Θ. (2005). *Εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά με ιδιαίτερες μαθησιακές δυσκολίες και εκπαιδευτικές ανάγκες*. Αθήνα: Ατραπός.

International Classification of Functioning, Disability and Health - ICF (2007). *International Classification of Functioning, Disability and Health: ICF*. World Health Organization. Ανακτήθηκε Ιούλιος 20, 2021, από https://www.cdc.gov/nchs/data/icd/icfoverview_finalforwho10sept.pdf.

Καλαντζή-Αζίζι, Α. & Ζαφειροπούλου, Μ. (2004). *Προσαρμογή στο σχολείο*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Κυπριωτάκη, Μ. & Φραγγογιάννη, Μ. Ε. (2010). Η οικογένεια στο πλαίσιο της πρώιμης υποστηρικτικής παρέμβασης. Στο Κορνηλάκη, Α., Κυπριωτάκη, Μ. & Μανωλίτσης, Γ. (Επιμ.), *Πρώιμη Παρέμβαση: Διεπιστημονική Θεώρηση* (σσ. 125-129). Αθήνα: Πεδίο.

Μέττα, Γ. & Σκορδιαλός Ε. (2018). Μαθησιακές Δυσκολίες, είδη και Εκπαιδευτική Παρέμβαση. *Πρακτικά 8^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Επιστημών Εκπαίδευσης*, (σελ. 707-720). Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Miressa, M. & Dumessa, M. (2011). Investigating factors contributing to grade nine students' spelling errors at Don Bosco High and Preparatory School in Batu. *Journal of Language and Culture*, 2(6), 103-115. Ανακτήθηκε Ιούλιος 5, 2021, από http://www.academicjournals.org/app/webroot/article/article1379500441_Miressa%20and%20Dumessa%20pdf.pdf.

Μουζάκη, Α. & Πρωτόπαπας, Α. (2010) (Επιμ). *Ορθογραφία: Μάθηση και διαταραχές*. Αθήνα: Gutenberg.

National Consortium on Leadership and Disability for Youth - NCLD Youth (2017). *Disability History Timeline: Resource and Discussion Guide*. Washington, DC: HSC Foundation. Ανακτήθηκε Ιούλιος 8, 2021, από http://www.ncld-youth.info/Downloads/disability_history_timeline.pdf.

National Joint Committee on Learning Disabilities. Anonymous. (1988). *Letter to NJCLD Member Organizations*.

Ξάνθη, Σ. (2019). Αξιολόγηση της ορθογραφικής δεξιότητας και γνώσης σε μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. *Έρευνα στην Εκπαίδευση*, 8(1), 92-111. doi: <https://doi.org/10.12681/hjre.20614>.

Ξάνθη, Σ. (2017). Ποιοτική ανάλυση λαθών μαθητών Δ'-ΣΤ' δημοτικού σε ορθογραφικά έργα υπαγόρευσης και ελεύθερης γραφής. *Έρευνα στην Εκπαίδευση*, 6(1), 1-17. doi: <https://doi.org/10.12681/hjre.10619>.

Παντελιάδου, Σ. (2011). *Μαθησιακές Δυσκολίες και Εκπαιδευτική Πράξη. Τι και Γιατί*. Αθήνα: Πεδίο.

Παντελιάδου, Σ. (2010). *Μαθησιακές Δυσκολίες και Εκπαιδευτική Πράξη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Παντελιάδου, Σ. & Μπότσας, Γ. (2007). *Μαθησιακές Δυσκολίες: Βασικές έννοιες και χαρακτηριστικά*. Βόλος: Εκδόσεις Γράφημα.

Παντελιάδου, Σ., Πατσιοδήμου, Α. & Μπότσας, Γ. (2004). *Οι Μαθησιακές Δυσκολίες στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση*. Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Παπαρηγορίου, Κ. (2019). *Στάσεις και απόψεις των φυσικών ομιλητών της ελληνικής, ενηλίκων και παιδιών αναφορικά με την ορθή γραφή και την πιθανή αναθεώρηση του ορθογραφικού συστήματος*. Μεταπτυχιακή Διατριβή, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα, Ελλάδα.

Παπαναστασίου, Φ. (2020). Ειδικές και Γενικές Μαθησιακές Δυσκολίες - Ποια η διαφορά;. *Ειδικός Παιδαγωγός*. Ανακτήθηκε Ιούνιος 28, 2021, από <https://eidikospaidagogos.gr/eidikes-genikes-mathisiakes-diskolies-poia-h-diafora/>.

Πολυχρονοπούλου, Σ. (2001). *Παιδιά και έφηβοι με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και δυνατότητες*. Αθήνα: Ατραπός.

Πόρποδας, Κ. (2002). *Η Ανάγνωση*. Πάτρα: Αυτοέκδοση.

Σκαρπέλλος, Σ. (2009). *Τα ορθογραφικά λάθη και οι τρέχουσες εξελίξεις στην κοινή νεοελληνική*. Μεταπτυχιακή Διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα, Ελλάδα.

Σπαντιδάκης, Ι.Ι. (2009). *Προβλήματα παραγωγής γραπτού λόγου παιδιών σχολικής ηλικίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Σταθοπούλου, Α. (2021). *Νοητική Αναπηρία*. Ανακτήθηκε Ιούλιος 5, 2021, από <https://eclass.duth.gr/modules/document/index.php?course=KOM04419&openDir=/5beb1fd81sQp>.

Σύκα, Α., Φαρμάκη, Ε. & Ψαρράς, Σ. (2011). *Ο ρόλος του λάθους στην παιδαγωγική πράξη*. Ανακτήθηκε Ιούλιος 3, 2021, από <https://repo.lib.duth.gr/jspui/bitstream/123456789/817/1/EA683.PDF>.

- Τζιβινίκου, Σ. (2015). *Μαθησιακές Δυσκολίες-Διδακτικές Παρεμβάσεις*. Αθήνα: ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ. Ανακτήθηκε Ιούλιος 15, 2021, από https://repository.kallipos.gr/pdfviewer/web/viewer.html?file=/bitstream/11419/5332/12/9827_tzivinikou-KOY.pdf.
- Τρίγκα-Μερτίκα, Ε. (2010). *Μαθησιακές Δυσκολίες. Γενικές & Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες-Δυσλεξία*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Troia, G.A. (2006). Writing instruction für students with learning disabilities. Στο: C. A. MacArthur, S. Graham & J. Fitzgerald (Eds), *Handbook of writing research* (pp. 324-336). NY: The Guilford Press.
- UNICEF (2009). Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Ανακτήθηκε στις Ιούλιος 4, 2021, από <https://www.unicef.org/child-rights-convention/convention-text#>.
- Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας & Θρησκευμάτων (2014). *Πρόταση για το Νομοσχέδιο της Ειδικής Αγωγής*. Ανακτήθηκε Ιούλιος 14, 2021 από <http://www.opengov.gr/ypepth/wpcontent/uploads/downloads/2014/04/eidikhagvgh.pdf>.
- Φραγγογιάννη, Μ. Ε. (2016). *Η επίδραση παιδιού με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη σχέση των γονέων του*. Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Κρήτης. Ρέθυμνο, Ελλάδα.
- Φρανσίσ, Κ. (2007). *Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές ή Διαταραχές του Αυτιστικού Φάσματος*. Ανακτήθηκε Ιούλιος 17, 2021 από http://prosvasimo.iep.edu.gr/docs/pdf/epimorfwtiko-uliko-autismos/Autismos_2.pdf.